

de mos

Jaargang 36
September 2020

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

8

nidi

50
jaar

inhoud

- 1 Gaan vrouwen mannen verslaan in Olympische atletiekwedstrijden?
- 4 Deelname mannen en vrouwen aan Olympische Spelen 1896-2016
- 5 Buurtverhoudingen onder druk door diversiteit en korte woonduur?
- 8 Leeftijdscriminatie ervaren door oudere werknemers

Foto: sportstair2000/Flickr

Gaan vrouwen mannen verslaan in Olympische atletiekwedstrijden?

ELMER STERKEN

Het uitstel van de Olympische Zomerspelen van Tokio door de COVID-19-pandemie is een bijzonderheid: slechts wereldoorlogen hebben sinds 1896 het vierjaarlijks Olympische ritme kunnen verstoren. Voor de liefhebbers van Olympische statistiek biedt het uitstel een kans op reflectie, bijvoorbeeld om de vragen over de man-vrouwverhouding in de sport nader te analyseren. Zullen vrouwen ooit harder gaan lopen dan mannen?

De Britse wetenschappers Tatem en collega's hebben in 2004 een spraakmakende analyse over sekseverschillen op de 100 meter sprint gepubliceerd in het tijdschrift *Nature*. Op basis van een statistische analyse van de prestaties van vrouwen en mannen in de Olympische finales sinds 1896 (voor vrouwen sinds 1928) komen de auteurs tot de conclusie dat in de verre toekomst vrouwen mannen zouden kunnen verslaan op het koningsnummer van de atletiek. De auteurs gebruikten een lineair regressiemodel om te voorspellen dat vrouwen in het jaar 2156 harder zouden lopen dan mannen. Hebben zij gelijk? En geldt dit resultaat wellicht ook voor andere onderdelen van de atletiek? Zo voorspelden andere wetenschappers in 1992 dat vrouwen in 1998 sneller zouden zijn op de marathon. Maar weer andere wetenschappers zien deze inhaalslag niet tot stand komen en lieten zien dat sekseverschillen blijvend zijn. Volgens hen is er een vrijwel constant – biologisch – verschil tussen de prestaties van vrouwen en mannen van ongeveer 11-12 procent.

Professionalisering

In dit artikel worden de prestaties van vrouwen en mannen tijdens het atletiektornooi op de Olympische Spelen sinds 1928 vergeleken. We betrekken alleen de loop-

nummers in de analyse, omdat voor de technische onderdelen – behalve voor de springnummers – veelal verschillende condities voor vrouwen en mannen gelden. We laten zien dat het, op basis van de resultaten vanaf eind jaren zestig tot eind jaren tachtig, leek alsof de sekseverschillen kleiner zouden worden. We duiden deze periode als een faseverschil tussen vrouwen en mannen in de professionalisering van de sport. Het is aannemelijk dat de professionalisering van de atletiek zich bij de mannen eerder in de tijd ontwikkeld heeft dan bij de vrouwen. Toen de prestatiecurven van vrouwen door de toenemende concurrentie ‘momentum’ kregen leek het alsof het prestatieverschil kleiner zou worden. Vaak ligt aan de tijdreeksanalyses, zoals die van Tatem en collega's, een lineair regressiemodel ten grondslag en zo'n model is gevoelig voor een dergelijk faseverschil. De veronderstelling van een lineair verband tussen topprestaties in de loop van de tijd is echter niet houdbaar. Een stabiel lineair model houdt immers in dat men ergens in de toekomst sneller dan het licht zou gaan lopen. Het is waarschijnlijker dat de ontwikkeling van de beste prestaties een zogenoemd asymmetrisch S-verband volgt: in het begin professionaliseert de sport en is de vooruitgang relatief traag, de verbeteringen van de prestaties zijn sporadisch. Vervolgens gaat de professionalisering invloed krijgen en is er een snellere vooruitgang. Na verloop van tijd is de competitie tussen atleten zo groot, dat de zogenaamde Wet van Gould opgeld doet. De wetenschapper en publicist Steven Jay Gould stelde namelijk dat een intensievere competitie leidt tot kleinere verschillen aan de top en een geringere

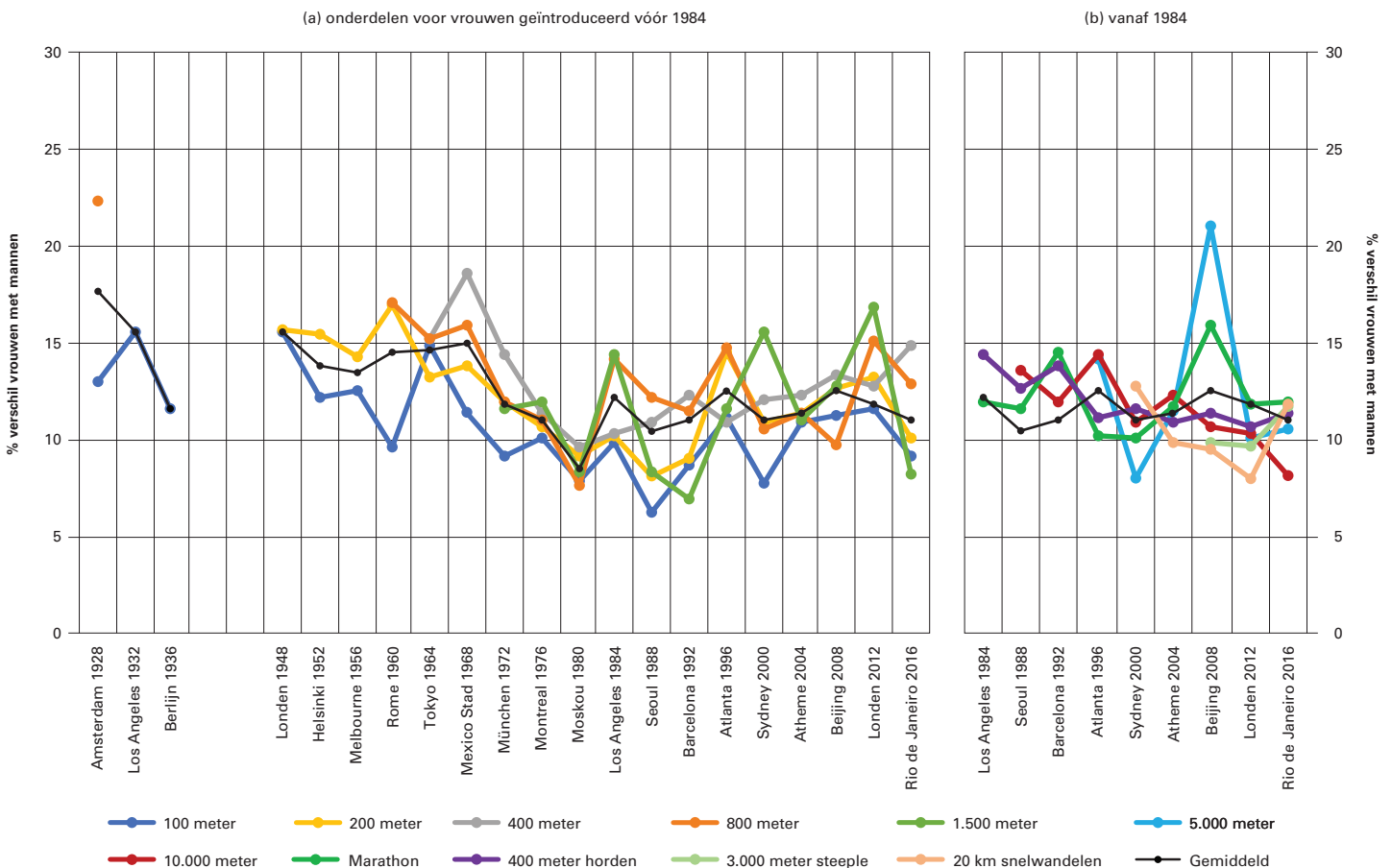
voortgang van de prestatie van de winnaar. Hij kwam tot deze hypothese omdat hij als honkbal-liefhebber had waargenomen dat het slaggemiddelde in de loop van de honkbalgeschiedenis zelfs voor de topslagmannen niet boven de magische 0,400 (voor het laatst behaald in 1941) meer uitkwam. Gould schreef dit toe aan de professionalisering van de werpers en de voortschrijdende tactische ontwikkelingen.

Het is aannemelijk dat het S-vormige verband tussen topprestaties in de atletiek in de loop der jaren voor zowel vrouwen als mannen geldt. Voorts is het waarschijnlijk dat de ontwikkeling tussen vrouwen en mannen niet volledig synchroon loopt en dat het buigpunt van de curve voor vrouwen gemiddeld genomen later in de tijd waar te nemen is dan voor mannen. Door het faseverschil is het mogelijk dat men in de periode dat de professionalisering in de vrouwenatletiek nog in ontwikkeling was en bij de mannen al tot redelijke perfectie doorgevoerd was, er op het oog een ‘inhaalmomentum’ voor vrouwen opdoemde. Op basis van de cijfers die hierna volgen dateren we deze periode op ruwweg de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw.

Ontwikkelingen vanaf 1928

Hoe snel hebben vrouwen en mannen gelopen tijdens de Olympische Spelen? We nemen de winnaars van het koningsnummer, de 100 meter sprint, als voorbeelden. In 1928 liep de Amerikaanse atlete Betty Robinson in Amsterdam de 100 meter in 12,2 seconden en bijna een eeuw later, in 2016, zette de Jamaicaanse

Figuur 1. Procentuele verschillen tussen de prestaties van vrouwelijke en mannelijke goudenmedaillewinnaars van 11 atletieknummers op de Olympische Spelen van 1928 tot en met 2016

Bron: Wallechinsky en Loucky (2012) en <https://www.olympic.org/sports>

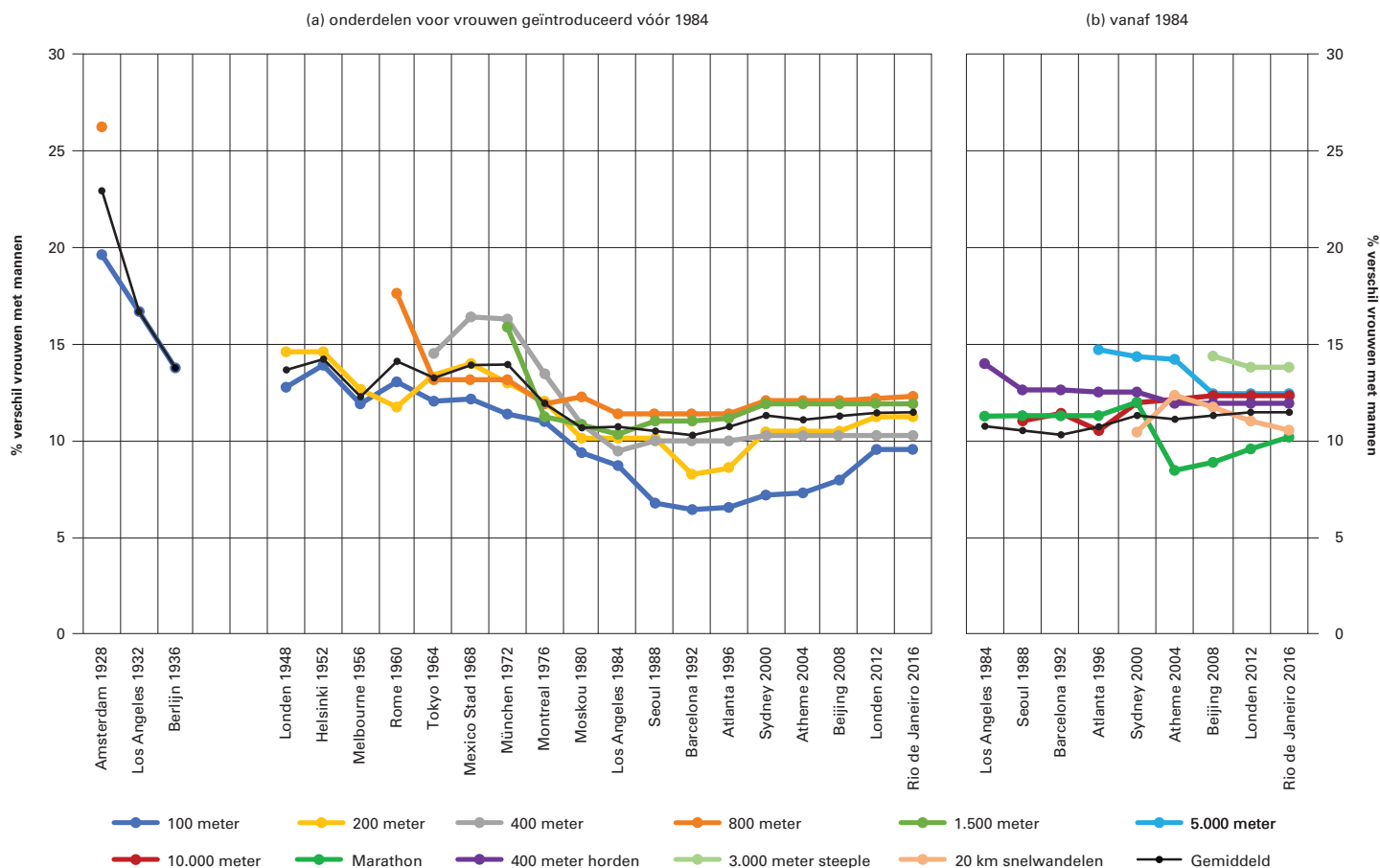
Elaine Thompson de tijd op 10,71 seconden. Bij de mannen liep de Amerikaan Thomas Burke in 1896 in Athene 12,0 seconden over 100 meter en de Jamaicaan Usain Bolt won in 2016 deze race in 9,81 seconden. Om de vergelijking goed te maken beschouwen we de 'match' voor 1928: de Canadees Percy Williams won in 1928 in Amsterdam in 10,8 seconden en deze prestatie vergelijken we met die van Betty Robinson. Ook weten we wat voor aanvang van de diverse edities van de Olympische Spelen het wereldrecord op de betreffende afstand was. Op basis van deze informatie presenteren we twee indicatoren om de ontwikkeling van atletiekprestaties in de periode 1928-2016 te duiden:

1. Het procentuele verschil tussen de prestaties van de goudenmedaillewinnaars bij de vrouwen en mannen;
2. Het procentuele verschil tussen de wereldrecords van vrouwen en mannen voor aanvang van de edities van de Olympische Spelen.

De procentuele verschillen tussen de prestaties van de winnaars van de gouden medailles op de loopnummers staan weergegeven in figuur 1. Usain Bolt liep op de 100 meter tijdens de Olympische Spelen in Rio de Janeiro 9,81 seconden en Elaine Thompson won hetzelfde nummer bij de vrouwen in 10,71 seconden. Het verschil bedraagt 0,9 seconden en dat is 9,17 procent van de tijd van Bolt. In 1928 werden in Amsterdam voor het eerst twee atletiekonderdelen voor vrouwen in het programma opgenomen: de 100 en de 800 meter. In die tijd vond men overigens nog dat de 800 meter een onmenselijke afstand voor

vrouwen was en pas 32 jaar later werd in Rome dit 'lange' nummer opnieuw gehouden. Vanaf 1948 werden geleidelijk aan meer loopnummers voor vrouwen aan het programma toegevoegd. Er vallen verschillende zaken op in figuur 1. Tot en met de Spelen van Mexico-Stad in 1968 waren de verschillen tussen vrouwen en mannen groter dan in de decennia erna. Maar daarna nemen de verschillen af. In figuur 1 is het relatief geringe verschil tussen vrouwen en mannen in Moskou 1980 opmerkelijk. Waarschijnlijk heeft de boycot door veel westerse landen vanwege de Russische inval in Afghanistan invloed op dit resultaat. En er is een bijzondere waarneming voor de 100 en 200 meter in Seoul (1988). Daar heeft de Amerikaanse atlete Florence Griffith-Joyner uitzonderlijk goede prestaties laten zien, die zelfs in 2016 nog niet verbeterd zijn en door sommige commentatoren als 'omstreden' bestempeld worden vanwege vermeend dopinggebruik. Men kan voorts waarnemen dat de procentuele verschillen op de 1500 meter en de vijf en tien kilometer meer variatie vertonen, omdat de tactiek op deze nummers een grotere rol speelt dan het lopen van een snelle eindtijd. Gemiddeld genomen vindt men dat het verschil in loopsnelheid tussen vrouwen en mannen ongeveer 11-12 procent bedraagt, maar dat er variatie over de tijd bestaat. Dit beeld wordt bevestigd in figuur 2, waarin de verschillen tussen de wereldrecords op de betreffende loopnummers voor aanvang van de respectievelijke edities van de Olympische Zomerspelen vermeld staan. In figuur 2 is het opvallend dat de verschillen tussen de wereldrecords van vrouwen en mannen van 1976 tot 1992 relatief kleiner waren,

Figuur 2. Procentuele verschillen tussen de wereldrecords van vrouwen en mannen op 11 atletieknummers bij aanvang van de Olympische Spelen van 1928 tot en met 2016

Bron: Wallechinsky en Loucky (2012) en <https://www.olympic.org/sports>

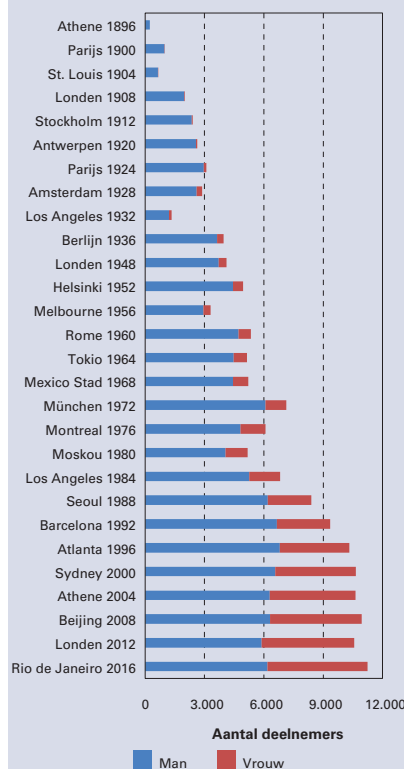

Foto: Fernando Frazão/Agência Brasil CC BY 3.0 BRWikimedia Commons

demodata

DEELNAME MANNEN EN VROUWEN AAN OLYMPISCHE SPELEN 1896-2016

Op de eerste moderne Olympische Spelen in 1896 in Athene waren slechts 241 deelnemers (uitsluitend mannen) aanwezig. Tot ver in de twintigste eeuw waren de Olympische Spelen een mannenzaak – voor lange tijd schommelde het percentage vrouwen rond de tien procent – en pas in 1976 in Montreal kwam dit percentage op 21 procent. De Spelen in de 21ste eeuw vertonen een stijgende lijn en in Rio was het hoogste aantal en percentage vrouwen aanwezig in de geschiedenis van de Spelen: 5.059, respectievelijk 45 procent.

maar vanaf de Olympische Spelen van Atlanta 1996 weer rond de vertrouwde 11-12 procent teruggekeerd zijn. Ook in figuur 2 vallen de prestaties uit 1988 van Griffith-Joyner op de 100 en 200 meter sprint op door het relatief geringe procentuele verschil tussen vrouwen en mannen in de opvolgende Olympiaden. Tot slot zien we dat voor de tactische nummers 800 en 1500 meter de verschillen tussen de wereldrecords dicht bij de 11-12 procent liggen dan de verschillen tussen de prestaties van de goudenmedaillewinnaars.

Toekomstige tijden

Hoe komen de verschillende sportwetenschappers dan tot de conclusie dat vrouwen mannen gaan verslaan, zelfs op de 100 meter hardlopen? Twee factoren spelen een hoofdrol in hun analyses: het veronderstelde lineaire verband tussen beste prestaties in de loop van de tijd en de beschouwde perioden van analyse. Het eerste argument dat men kan opwerpen over deze aanname is de constatering dat het gebruik maken van een lineair tijdreeksmodel om de vooruitgang van prestaties te beschrijven niet geschikt is. Het ligt veel meer voor de hand om een niet-lineair model, zoals bijvoorbeeld een S-vormige curve te gebruiken. Zo kan – na een betrekkelijk ‘rustige startfase’ – de opbouwphase van de topprestaties relatief snel verlopen en het weer langer duren om de meer recente topprestaties te verbeteren. In de atletiek lijkt dit aannemelijk vanwege enkele records die al decennia bestaan (bijvoorbeeld het record van Marita Koch op de 400 meter uit 1985 en dat van Jarmila Kratochvílová op de 800 meter uit 1983, al is er bij beide records een verdenking van dopinggebruik).

Het tweede argument heeft te maken met een faseverschil in de ontwikkeling van de vrouwen- en mannenatletiek. Het is aannemelijk dat de professionalisering van de mannenatletiek eerder vorm gekregen heeft. Pas na de Tweede Wereldoorlog is vrouwenatletiek op het Olympische programma langzamerhand uitge-

breid. De versnelling in het middengedeelte van de S-curve is bij vrouwen later dan bij mannen gekomen. Pas in de jaren negentig van de vorige eeuw heeft de vrouwenatletiek een afvlakking van de groei van de prestaties laten zien (het laatste deel van de S-curve, zoals ooit door Gould voorspeld). Het faseverschil tussen de S-curven van de prestaties van vrouwen en mannen heeft op een zeker moment voor een vertekening van het verloop van het verschil in prestaties gezorgd.

Betekent dit dat het verschil tussen vrouwen- en mannenprestaties in de atletiek dan nooit kleiner dan 11-12 procent zal zijn? Ook dat is weer buitengewoon onwaarschijnlijk, omdat er ook in de toekomst wederom uitzonderlijk getalenteerde atleten aan de Olympische Spelen mee zullen doen en geweldige prestaties laten zien. Alleen de kans op het optreden van grote verschillen wordt in de toekomst kleiner.

Besluit

De atletiek in het algemeen en de loopnummers in het bijzonder vormen het kloppend hart van de Olympische Spelen. Sinds het begin van de jaren negentig is de professionalisering van de atletiek bij zowel de mannen en de vrouwen op zo'n gelijk niveau gekomen dat slechts het biologische verschil – hoofdzakelijk spierkracht en zuurstofopnamecapaciteit van het bloed – van rond de 11 à 12 procent de verschillen tussen de topprestaties van beide seksen verklaart. Dit verschil is en blijft te groot om te verwachten dat in de toekomst een vrouwelijke superster de beste man verslaan kan. Maar wellicht staat er in Tokio volgend jaar toch iemand op die de statistiek verslaat.

Elmer Sterken, Rijksuniversiteit Groningen,
e-mail: e.sterken@rug.nl

LITERATUUR:

- Coast, J.R., J.S. Blevins en B.A. Wilson (2004), Do gender differences in running performance disappear with distance? *Canadian Journal of Applied Physiology*, 29(2), pp. 139-145.
- Gould, S.J. (1996), *Full House: The spread of excellence from Plato to Darwin*, Three Rivers: New York.
- Kuper, G.H. en E. Sterken (2007), Modelling the development of world records in running, in: J. Albert en R.H. Koning (red.), *Statistical thinking in sports*, Chapman & Hall/CRC Press, pp. 7-32.
- Sterken, E. (2017), Performance development at the Olympic Games, in: J. Albert, M.E. Glickman, T.B. Swartz and R.H. Koning (eds), *Handbook of Statistical Methods and Analyses in Sports*, Chapman & Hall/CRC Press, 461-484.
- Tatem A.J., C.A. Guerra, P.M. Atkinson en S.I. Hay (2004), Momentous sprint at the 2156 Olympics? *Nature*, 431, p. 525.
- Wallechinsky, D. en J. Loucky (2012) *The Complete Book of the Olympics*, Aurum Press: London.
- Whipp B.J. and S.A. Ward (1992), Will women soon outrun men? *Nature*, 355, p. 25.

Buurtverhoudingen onder druk door diversiteit en korte woonduur?

ROEL JENNISSEN & IRIS GLAS

De relatie tussen woonduur en buurtverhoudingen is complex. Hoe worden de verhoudingen in de buurt ervaren door bewoners die al meer dan tien jaar in hun buurt wonen? Voor deze mensen geldt dat ze die verhoudingen negatiever beoordelen als de gemiddelde woonduur in hun buurt relatief kort is. En wat is de mogelijke invloed van de aanwezigheid van migranten in de buurt?

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) publiceerde in 2018 'De nieuwe verscheidenheid', een studie waarin wordt onderzocht of een hogere mate van etnische diversiteit in een buurt samenhangt met slechter ervaren verhoudingen in de buurt. De mate waarin bewoners hun buurt als positief of negatief ervaren is in het WRR-onderzoek bepaald met behulp van gegevens afkomstig uit de Veiligheidsmonitor 2014 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (zie kader 1). In dit artikel gaan wij een stap verder. We onderzoeken nu ook of de gemiddelde woonduur van de buurtbewoners en de gemiddelde verblijfsduur in Nederland van de aanwezige migranten in de buurt van invloed is op de ervaren verhoudingen in de buurt.

Woonduur en buurtverhoudingen

Het ligt voor de hand om te veronderstellen dat een gemiddeld kortere woonduur in een buurt een teken kan zijn dat de buurtcohesie minder sterk is. Het is echter maar de vraag of dat klopt. Zo kan er in een nieuwbouwwijk een gemeenschappelijke pioniersgeest ontstaan van nieuwkomers die elkaar helpen om hun weg te vinden in de nieuwe woonomgeving. De resultaten uit eerder Nederlands onderzoek zijn dan ook niet eenduidig en er zijn nauwelijks aanwijzingen dat de gemiddelde woonduur gerelateerd is aan de ervaren buurtcohesie.

De nieuwe verscheidenheid

De WRR toonde aan dat een hoog aandeel mensen met een migratieachtergrond en een hoge mate van diversiteit in de buurt gepaard gaan met als slechter ervaren buurtverhoudingen. De WRR heeft de mate van etnische diversiteit bepaald met de zogenoemde Herfindahl-Hirschman-index. Deze index geeft de kans weer dat twee willekeurige personen uit de buurt tot verschillende herkomstgroepen behoren (zie kader 2). De bevindingen van de WRR gelden voor zowel mensen met een Nederlandse achtergrond als mensen met een migratieachtergrond.

Dat meer etnische diversiteit samengaat met slechtere buurtverhoudingen is geen prettige boodschap, zeker als we ons realiseren dat de diversiteit in Nederland de komende jaren alleen maar gaat toenemen. De toename van de diversiteit is al een hele tijd gaande en versnelde vanaf de late jaren tachtig toen migranten op grotere schaal uit een veelheid van landen naar Nederland begonnen te komen. De WRR noemt

Foto: Roel Wijnants/Flickr

deze hedendaagse etnische diversiteit 'de nieuwe verscheidenheid'.

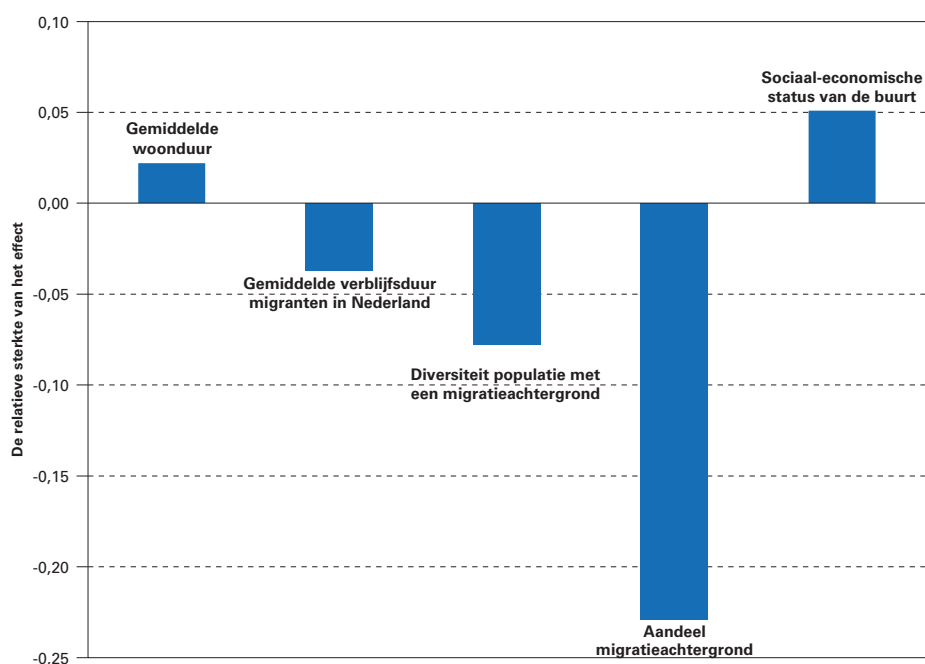
Verblijfsduur en woonduur

Maar de WRR onderscheidt ook nog een tweede kenmerk van deze zogenoemde nieuwe verscheidenheid. De gemiddelde verblijfsduur van migranten in Nederland wordt steeds korter. En deze kortere verblijfsduur van migranten in Nederland kan ook een effect hebben op de buurtverhoudingen. Het ligt in de lijn der

HET METEN VAN VERHOUDINGEN IN DE BUURT

Voor dit onderzoek hebben we gebruik gemaakt van enquêtedata afkomstig uit de Veiligheidsmonitor 2014 (N = 83.316) van het CBS. Vier stellingen uit de Veiligheidsmonitor gaan over de aard van de buurenrelaties en in welke mate bewoners hun buurt als gezellig beoordelen. Respondenten konden aangeven in hoeverre zij het eens zijn met de volgende uitspraken: (1) 'De mensen in de buurt kennen elkaar nauwelijks'; (2) 'De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om'; (3) 'Ik woon in een gezellige buurt waar mensen elkaar helpen en dingen samen doen'; en (4) 'Ik heb veel contact met andere buurtbewoners'. Deze stellingen zijn gemeten op een 5-puntsschaal van (1) helemaal mee eens, tot (5) helemaal niet mee eens. De antwoorden op de stellingen zijn gehercodeerd, zodanig dat een hogere waarde een positievere kijk op de buurtverhoudingen betekent. Van de vier stellingen is de gemiddelde waarde genomen als indicator voor de buurtverhoudingen.

Figuur 1. Effecten van buurtkenmerken op de mate waarin buurtbewoners met een Nederlandse achtergrond de buurtverhoudingen als gezellig ervaren

Gestandaardiseerde effecten. Het model heeft betrekking op inwoners met een Nederlandse achtergrond die langer dan 10 jaar in hun buurt wonen (47.500 inwoners; 7475 buurten). Op de variabelen gemiddelde woonduur en gemiddelde verblijfsduur van migranten in Nederland is een logaritmische transformatie toegepast. De effecten zijn allemaal significant ($p < 0,01$).

verwachting dat een kortere verblijfsduur van migranten zorgt voor slechtere buurtverhoudingen. Bewoners hebben immers minder tijd om een band met elkaar op te bouwen en de migranten hebben minder tijd en wellicht interesse om zich de Nederlandse taal en gewoonten eigen te maken.

Een moeilijkheid bij de analyse van de woonduur van migranten in een buurt is dat we niet goed kunnen onderscheiden of de eventuele negatieve effecten van hun relatief korte aanwezigheid in de buurt het resultaat zijn van een kort verblijf in de buurt op zichzelf of van een kort verblijf in

Nederland. In het eerste geval is het negatieve effect gebaseerd op dezelfde veronderstellingen als bijvoorbeeld het negatieve effect van mensen met een Nederlandse achtergrond die kort in de buurt wonen. In het tweede geval spelen andere mechanismen een rol waardoor men elkaar letterlijk en figuurlijk niet verstaat in de buurt.

We kijken daarom in de analyses naar de gemiddelde algemene verblijfsduur in een buurt (van volwassenen) en naar de gemiddelde verblijfsduur in Nederland van de in de buurt aanwezige migrantenpopulatie (van 18 jaar of ouder). Op buurtniveau nemen we verder het aandeel inwoners met een migratieachtergrond en de diversiteit van de bewoners met een andere achtergrond in ogenschouw. Ook houden we rekening met de sociaaleconomische status van de buurt. Deze is gemeten met behulp van drie indicatoren: het percentage huishoudens dat een bijstands- of werkloosheidsuitkering ontvangt, het percentage huishoudens met een inkomen onder de inkomensgrens voor huurtoeslag en het gemiddeld besteedbare inkomen per huishouden. Om te voorkomen dat onze resultaten worden vertekend door de ervaringen van de kort verblijvende 'passanten', richten we ons in het onderzoek op de ervaren buurtverhoudingen van personen die al langer in een bepaalde buurt wonen. We hebben daarbij gekozen voor de enigszins arbitraire grens van tien jaar. Zo vallen ook nieuwbouwwijken, die de uitkomsten van het onderzoek kunnen verstoren, buiten de analyses.

Meer diversiteit, slechtere woonervaringen

Wat gelijk opvalt als we kijken naar de uitkomsten van de analyses voor bewoners met een Nederlandse achtergrond (figuur 1) en voor bewoners met een migratieachtergrond (figuur 2), is dat een hoog aandeel mensen met een migratieachtergrond en een hoge mate van diversiteit in de buurt gepaard gaan met als slechter ervaren

Foto: Roel Wijnants/Flickr

buurtverhoudingen door de bewoners die al langer dan tien jaar in de buurt wonen. Dit geldt dus zowel voor de bewoners met een Nederlandse achtergrond als voor de bewoners met een migratieachtergrond. De eerdere bevindingen van de WRR blijven dus overeind als we kijken naar de gemiddelde woonduur. De weergegeven effecten in deze figuren zijn gestandaardiseerd. Dit betekent dat je er de relatieve sterkte van de effecten mee kunt bepalen. Als, bijvoorbeeld, het aandeel personen met een migratieachtergrond in een buurt verdubbelt, heeft dit voor bewoners met een Nederlandse achtergrond een ongeveer drie keer zo groot negatief effect op de door hun ervaren buurtverhoudingen dan als de diversiteit van de bewoners met een migratieachtergrond in de buurt zou verdubbelen.

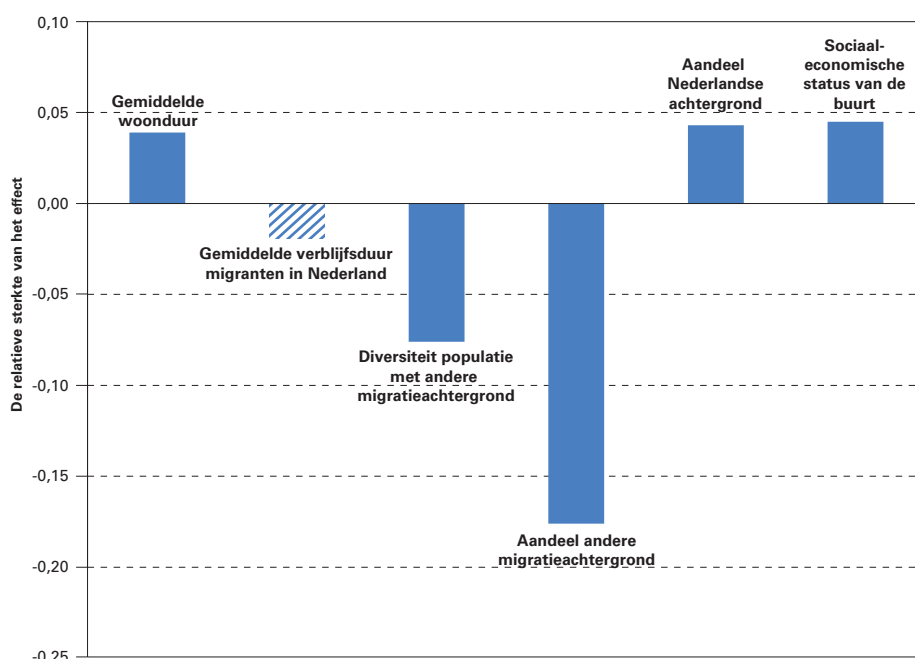
Een gemiddeld langere woonduur hangt overigens wel samen met als beter ervaren buurtverhoudingen. Deze samenhang is echter een stuk kleiner dan de (negatieve) samenhang van het aandeel mensen met een migratieachtergrond en de etnische diversiteit met de buurtverhoudingen. Ook vinden wij in ons onderzoek dat bewoners in buurten met relatief hogere sociaaleconomische status vinden dat de buurtverhoudingen relatief beter zijn en dat een langere gemiddelde verblijfsduur in Nederland van migranten in de buurt negatief samenhangt met de buurtverhoudingen. Deze laatste bevinding is opmerkelijk en druist in tegen de gangbare opvattingen over deze relatie.

Slotbeschouwing

Onderzoekers konden in eerdere uitgevoerde studies voor Nederland niet aantonen dat een gemiddeld kortere woonduur in een buurt leidde tot slechtere buurtverhoudingen. Wij vonden een dergelijke relatie wel door ons uitsluitend te richten op degenen die al lange tijd in de buurt wonen. Dit is een groep die weleens over het hoofd wordt gezien. Deze achterblijvers in zogenoemde doorstroomwijken of wijken die door internationale migratie een ander gezicht hebben gekregen, verdienen echter net als ieder ander de aandacht van beleidsmakers.

We vinden in onze analyses een negatief verband tussen de gemiddelde verblijfsduur van migranten in Nederland en de ervaren buurtverhoudingen. Deze contra-intuïtieve bevinding is een reden tot zorg. Kennelijk verdwijnen de problemen met betrekking tot de multiculturele samenleving dus niet vanzelf. Het lijkt erop dat migranten die al langere tijd in Nederland verblijven in grotere mate 'hun plek' op beginnen te eisen in de buurten waarin zij wonen. Dit is een begrijpelijk fenomeen dat kan echter leiden tot als slechter ervaren buurtverhoudingen door de 'oorspronkelijke' bewoners van de buurt met een Nederlandse achtergrond. Wij willen echter ook duidelijk maken dat de vaak als problematisch ervaren korte verblijfsduur van migranten niet automatisch leidt tot minder buurtcohesie. Het gegeven dat migranten ook deels weer uit Nederland vertrekken leidt er namelijk toe dat zowel het aandeel migranten als de etnische diversiteit in buurten minder snel toeneemt.

Figuur 2. Effecten van buurtkenmerken op de mate waarin buurtbewoners met een migratieachtergrond de buurtverhoudingen als gezellig ervaren

Gestandaardiseerde effecten. Het model heeft betrekking op inwoners met een migratieachtergrond die langer dan 10 jaar in hun buurt wonen (7752 inwoners; 2928 buurten). Op de variabelen gemiddelde woonduur en gemiddelde verblijfsduur van migranten in Nederland is een logaritmische transformatie toegepast. De weergegeven effecten zijn allemaal significant ($p < 0,05$), op het effect van de gemiddelde verblijfsduur in Nederland van de in de buurt woonachtige migranten na.

Roel Jennissen, WRR, e-mail: jennissen@wrr.nl

Iris Glas, Erasmus Universiteit Rotterdam,

e-mail: glas@essb.eur.nl

LITERATUUR

- Jennissen, R., G. Engbersen, M. Bokhorst en M. Bovens (2018), *De nieuwe verscheidenheid: Toenemende diversiteit naar herkomst in Nederland*, Den Haag: WRR.
- Schmeets, H. (2019), *Verblijfsduur immigranten: Migratiereizen en herkomstgebieden*, Den Haag: WRR.
- Tolsma, J., T. van der Meer en M. Gesthuizen (2009), The impact of neighbourhood and municipality characteristics on social cohesion in the Netherlands, *Acta Politica*, 44 (3), pp. 286-313.

DIVERSITEITSINDEX VAN EEN BUURT

Om de etnische diversiteit in een buurt te bepalen gebruiken we een geo-linguïstische indeling in 18 groepen van herkomstlanden (waarvan er vijf uit slechts één land bestaan). Deze indeling ziet er als volgt uit: (1) Angelsaksische landen; (2) Duitstalige landen; (3) Scandinavische landen; (4) Mediterrane landen; (5) Midden- en Oost-Europa; (6) Arabische landen; (7) Latijns-Amerika; (8) Sub-Sahara-Afrika; (9) Zuid-Azië; (10) Centraal-Azië; (11) Zuidoost-Azië en Oceanië; (12) Oost-Azië; (13) Voormalige West-Indische koloniën (Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen); (14) België; (15) Indonesië/voormalig Nederlands-Indië; (16) Marokko; (17) Turkije; en (18) Nederland.

We gebruiken in dit onderzoek de Herfindahl-Hirschman-index. Deze diversiteitsindex geeft de kans weer dat twee willekeurige personen uit de buurt tot verschillende herkomstgroepen behoren. Als een buurt daarbij de waarde 0 heeft, betekent dit dat deze buurt volkomen etnisch homogeen is. Daarbij maakt het niet uit of deze buurt volledig uit mensen met een Nederlandse achtergrond bestaat of bij wijze van spreken uit volledig uit mensen met een Latijns-Amerikaanse achtergrond. De theoretische waarde van 1 zou betekenen dat iedereen in de buurt tot een verschillende herkomstgroep behoort. De waarde van de diversiteitsindex varieert in de buurten van ons onderzoek tussen 0 (bijvoorbeeld diverse buurten in niet-stedelijke gebieden in Noord-Nederland) en 0,87 (Poptahof-Noord in de Delftse wijk Voorhof).

Leeftijdscriminatie ervaren door oudere werknemers

Leeftijdscriminatie is een van de meest veelvoorkomende vormen van discriminatie waar Nederlanders mee te maken krijgen. Voor werkenden stijgt vooral vanaf leeftijd 50 de kans om leeftijdscriminatie op de arbeidsmarkt te ervaren. Dit komt vooral voor bij het solliciteren naar nieuw werk.

Onderscheid maken op basis van leeftijd op de arbeidsmarkt is verboden volgens artikel 1 van de Nederlandse Grondwet, maar ook op basis van de Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid (WGBL). Toch voelen veel mensen zich gediscrimineerd op basis van hun leeftijd. Volgens een recent SCP-rapport is leeftijdscriminatie zelfs de meest voorkomende vorm van discriminatie in Nederland. Net als andere vormen van discriminatie kan leeftijdscriminatie expliciet zijn, maar manifesteert het zich vaker impliciet. Zo toonde onderzoek in opdracht voor het College voor de Rechten van de Mens dat in 2019 in 0,2 procent van alle vacatureteksten sprake was van expliciete leeftijdscriminatie (bijvoorbeeld, "je bent niet ouder dan 25"), en in 3,1 procent van de vacatureteksten sprake was van impliciete leeftijdscriminatie (bijvoorbeeld, "je bent student" of "je hebt maximaal twee jaar werkervaring").

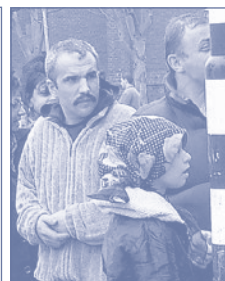
Leeftijdscriminatie beperkt zich natuurlijk niet tot vacatureteksten; het lijkt zich vooral te uiten in ongelijke behandeling door werkgevers. Zo kunnen ouderen, en soms ook jongeren, minder vaak worden uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek, of na een gesprek om onduidelijke redenen de baan niet krijgen. In individuele gevallen is leeftijdscriminatie dan doorgaans niet te bewijzen, maar als er in de samenleving sprake is van een patroon waarbij gekwalificeerde ouderen minder kans maken

op een baan, is er op dat niveau duidelijk sprake van leeftijdscriminatie.

In februari 2020 vroeg het NIDI 1.566 werkenden tussen de 40 en 68 jaar of, en in welke gevallen, men in de laatste vijf jaar leeftijdscriminatie op de arbeidsmarkt heeft ervaren. Ter verduidelijking: alleen mensen met werk (in loondienst of als freelancer) zijn ondervraagd. Vermoedelijk zijn de ervaringen met leeftijdscriminatie nog een stuk groter onder mensen die werkloos zijn en actief werk zoeken, alleen al omdat zij vaker in de positie komen om afgewezen te worden. De resultaten van dit onderzoek tonen duidelijk aan dat de ervaring met leeftijdscriminatie op de arbeidsmarkt stijgt naarmate men ouder is (zie figuur). Opvallend is dat de groep van 55 tot 59 jaar even vaak (18%) te maken heeft met leeftijdscriminatie als de groep van 50 tot 54 jaar. Dit suggereert dat veel werkgevers de leeftijd van 50 jaar zien als een soort ankerpunt, waarna iemand als 'oud' wordt gezien. Eenzelfde soort effect lijkt op te treden bij de leeftijd 60 (23%). Ook opvallend is dat mensen van 65 jaar en ouder juist minder te maken hebben met leeftijdscriminatie (13%), zelfs minder dan de 50- tot 60-jarigen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat werkende 65-plussers zich in de laatste fase van hun carrière bevinden, niet meer op zoek zijn naar ander werk, en daardoor minder leeftijdscriminatie ervaren. Leeftijdscriminatie wordt door alle

DEMOS verschijnt 10 x per jaar en wil de kennis en meningsvorming over bevolkingsvraagstukken bevorderen.

Een abonnement op DEMOS is gratis. U kunt uw aanvraag indienen via: demos@nidi.nl of via onze site: nidi.nl/nl/demos/

Bij gehele of gedeeltelijke overname van artikelen dient men een volledige bronvermelding te gebruiken. Graag ontvangt de redactie een bewijsexemplaar. De personen op de foto's komen niet in de tekst voor en hebben geen relatie met hetgeen in de tekst wordt beschreven.

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) en is geaffilieerd met de Rijksuniversiteit Groningen. Het NIDI houdt zich bezig met onderzoek naar bevolkingsvraagstukken.

colofon

DEMOS	is een uitgave van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).
Redactie	Harry van Dalen, hoofdredacteur Nico van Nimwegen, redacteur Peter Ekamper, (web)redacteur Jaap Oude Mulders, redacteur Fanny Janssen (RUG), redacteur
Adres	NIDI/DEMOS Postbus 11650 2502 AR 's-Gravenhage
Telefoon	(070) 356 52 00
E-mail	demos@nidi.nl
Internet	demos.nidi.nl/ / www.nidi.nl
Abonnementen	gratis
Druk	Koninklijke Van der Most
Opmaak	www.up-score.nl

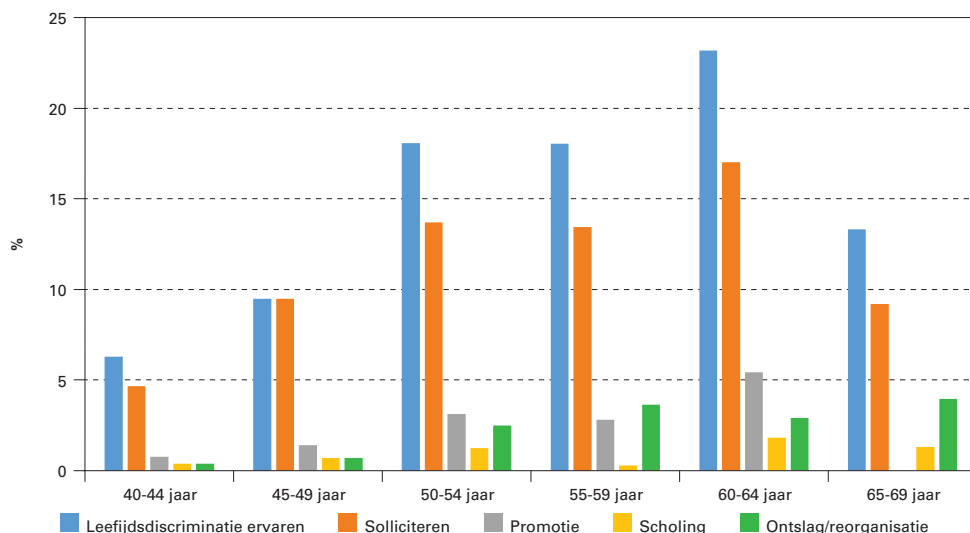
leeftijdsgroepen veruit het vaakst ervaren bij het solliciteren naar werk. In andere situaties, zoals bij het al dan niet krijgen van promotie, de toegang tot scholing op het werk, of bij ontslag of reorganisatie werd veel minder vaak leeftijdscriminatie ervaren. Dit komt vermoedelijk doordat werknemers, wanneer zij eenmaal binnen zijn bij een organisatie, hun waarde hebben kunnen bewijzen en minder snel dan bij een sollicitatie afgerekend worden op een oppervlakkig kenmerk zoals leeftijd.

Jaap Oude Mulders, NIDI-KNAW en Rijksuniversiteit Groningen,
e-mail: oudemulders@nidi.nl

LITERATUUR:

- Andriessen, I., J. Hoegen Dijkhof, A. van der Torre, E. van den Berg, I. Pulles, J. Iedema en M. de Voogd-Hamelink (2020), *Ervaren discriminatie in Nederland II*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Fokkens, A., en C.J. Beukeboom (2020), *Leeftijdscriminatie in vacatureteksten: Een herhaalde geautomatiseerde inhoudsanalyse naar verboden leeftijd-gerelateerd taalgebruik in vacatureteksten uit 2017 en 2019*. Rapport in opdracht van het College voor de Rechten van de Mens. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Ervaringen met leeftijdscriminatie op de arbeidsmarkt van werkenden, naar leeftijdscategorie

Noot: De linkerbalk geeft het ervaren van leeftijdscriminatie weer. De overige vier balken zijn de situaties waarin men leeftijdscriminatie heeft ervaren. Elke persoon kon meerdere situaties aankruisen.

Bron: LISS-panelonderzoek 'Langer doorwerken en pensioen' in opdracht van NIDI.